

המכשלה המצרית

הרקע של המוה"מ הבריטי-המצרי, ושל משבריו, הנו פסיכולוגי לפחות באותה המידה שהנו מדיני. הראיה הבריטית של שרשי הקושי הפסיכר-לוגי הזה — אשר חזיונות מקבילים לו מצויים אמנם בכל ארצות המזרח-התיכון — יש בה, כנראה, משהו של הגבה כמעט בלתי-נמנעת מאי-אלה בחינות של נוהג הנציגים הבריטיים במזרח והופעתם. ראיה כזו נשקפת מתוך הרשימה דלהלן הלכותה מן ה"טיימס" הלונדוני.

מה ההסבר לעמדה המצרית? מדוע משתדלים מצרים מסוימים להסית את ציבורם נגד בריטניה ומדוע הם זוכים למידה מסוימת של הצלחה בפעולתם? ההמונים המצריים, שותרי-פוליטיקה מטבעם, נתונים בכל נפשם ובכל מאודם להשפעת שיקולים שהם עובדה ויש להתחשב בהם, — בין שהבריטים רואים אותם כהגיוניים ובין שאינם רואים. קודם כל — הרי בוששה ההצעה הבריטית לבוא. המצרים, שהם עצמם אינם מזלזלים בערך שירותיהם במלחמה, ואף זכו לתהלות ותשבחות של הבריטים, ציפו לכך שיידודתם תבוא על שכרה, בהצעה הבריטית הנוכחית, תיכף לסיום המלחמה, ולא לאחר שנה. מאחר שההצעה אחרת לבוא מדי להלהיב את הדמיון המצרי, ומאחר שההכרזה עליה במצרים לקתה בחוסר-כשרון מבחינת הפרסומת, הרי המצרים רואים בה עתה משום הודאה מאוחרת בזכות בלתי-מפוקפקת, יותר משהם רואים אותה כתגמול. בעיני רבים היא נראית כבאה יותר מתוך אונס מאשר מתוך רצון חפשי, וכן מקדמים אותה במידה רבה של חשדנות: — ודאי פח טמון כאן — מהו? לדאבונו האמת היא, שבעוד שהמצרי מקבל בלא היסוס את דיבורו של האנגלי הפרט, הרי הוא מטיל ספק בדיבורה של ממשלה בריטית. הוא נוטה לחשוב, שמאחורי הכרזה תמימה, לכאורה, ודאי מוצנעת תכנית לזמן ארוך, מוסווית בטוב-שכל, להבטחת האינטרסים הבריטיים, ושהצעד הבא של בריטניה, ויהי זה פשוט ביותר וחסר-פניה ביותר למראית עין, הריהו מכוון לקידום אינטרסים אלה. והתגובה הראשונה של המצרי היא איפוא לכדוק בשינוי של הסוס הניתן לו במתנה. הוא אינו מסתפק בהבטחות. הוא דורש עדות מכרעת, ועל הכל דבר הנראה לעין ממש.

עמדת האופוזיציה בפרלמנט הבריטי אף היא נתקבלה במצרים כעדות שהרצון-הטוב הבריטי כלפי מצרים איננו כללי. יש לזכור ששום מצרי אינו רואה כיום כל הצדקה למציאותו של צבא זר במצרים. וראה זה פלא: על אף לאומיותם העזה, דוגלים המצרים באמונתם כי רבה במגננות-בטחון בין-לאומי, והם מאמינים ביכולתם שלהם עצמם להגן על מצרים מפני תוקף, עד היועק העזרה. הם טוענים שיועצים ומשלחות צבאיים בריטיים רק מעכבים את היום בו יעמדו כוחות-מגן מצריים על רגליהם הם. לגביהם הנימוק היחיד של צירציל, בדרשו שחיילות בריטיים ישארו במצרים, הוא רצונו לשלוט בה, ולהתערב בענייניה הפנימיים. ועוד: חסרה ההבנה ומעטה האהדה לנקודת ההשקפה הבריטית בנוגע להגנה אימפריאלית. השימוש במלה, "אימפריאליזם" סולף כל-כך, ולא אחת ע"י אנגלים מסוימים, עד שכמעט כל פעולה הקשורה בשמירת קיומה של האימפריה הבריטית לפשע תיחשב, פעולה, "אימפריאליסטית" היא. מה משמע, "אימפריאליסטית" יודעים

רק מעטים מן המלעזים. דומה, שמשנתם בתולדות האימפריה הבריטית מסתיימת בפרשה מלפני 60 שנה, ואין להם כל תפיסה במשמעות האימפריה הבריטית כיום הזה. הילכך הם תוקפים את הבריטים על ה"אימפריאליזם" שלהם, האשמה בלתי מוגדרת וחסרת הגיון, שלא הוסברה ולא הוכחה מעולם, ומרומזת בה על פי רוב זיקה סתומה לאהבת בצע, דיכוי, ואף גרוע מזה. ולבסוף קיימת בורות, אמיתית ומחופשת, בנוגע לכל הכרוך בפנינו הבסיס המצרי העצום. מדינאים ועתונאים מסויימים מדברים על "הסתלקות לאלתר". אולם במצרים מצויות התוצאות של שש שנות מאמץ מרוכז להשברת אספקה בטוחה ומספקת לכל מסעות המלחמה ביס-התיכון ולמלחמה ביפן. מאות אלפי טונות של מצרכים חשובים, הנתונים להשגחתם של אלפי אנשים, מונחות בעשרות מחסנים ענקיים. סילוק כמות עצומה זו באדם ובציוד תלוי במידת היכולת של קווי-התחבורה המצריים, ובנפח שאפשר להקצות לצורך זה בספינות — והרי יש לספק גם צרכי יום-יום של החיים והמסחר המצריים. למעשה, הרי ההסתלקות ממצרים נמשכת והולכת מאז סיום המלחמה, אף כי מאפילה על כך העובדה שדומה כי בקהיר ובאלכסנדריה לא פחת כאילו מספר לובשי המדים הבריטיים משהיה.

כל הגורמים הללו מצטרפים ליצירת העמדה המצרית לגבי ההצעה הבריטית. אולם היש בהם כדי להסביר, מדוע משתדלים גורמים מסויימים ליצור ולקיים יחס של חשדנות כלפי הבריטים, לכפות על המצרים את ראיית הבריטים כאויבים, לשכוח שבריטניה עשתה בשביל מצרים במלחמה זו לא פחות ממה שעשתה מצרים בשביל בריטניה. מה עומד מאחורי חוסר-אחריות זה, בו מנסים להרחיק אותה הידידות הבריטית, שבלעדיה עלול העולם הערבי בנקל למצוא עצמו במצב של בידוד הרה-סכנות? אין בכך משום מיעוט דמות של המדינות הערביות לאמר — ואישיהם האחראים יודעים זאת — שהם רחוקים עדיין מן היכולת לעמוד לבדם בפני תוקפנות מודרנית, ויעבור עוד זמן רב עד שיוכלו להמציא לבדם אף מקצת שבמקצת מאמצעי המלחמה החדשה. למי עוד יכול העולם הערבי לפנות? — — —

את התשובה, לפחות בחלקה, יש למצוא בתנאיה של מצרים לאחר המלחמה. תנאים שלא פחות משהם מהווים מקור דאגה למצרים השוקים על תקומת ארצם, הם נתונים גם הזדמנות לגורמים הרסניים המבקשים לדוג דגים במים עכורים. אלפי מצרים הם מהוסרי עבודה, היה זמן והכוחות הבריטיים העסיקו 15,000 מצרים, אולם רבים פוטרו כבר ויתרם יפוטרו עם התקדם שלבי הפינוי. היקרות מרובה, השוק השחור פורח, הספסרות בעינה עומדת, ומעטים סימני התיקונים החברותיים, להם מייחלים זה כבר. פועלים שהשתכרו יפה בשנות המלחמה מתקשים להשלים עם ההנמכה הרבה של דרגת שכרם, — משהם מקבלים אותו בכלל. הם למדו משהו על כוח הארגון והשבייתה, כפי שהעידה שלימות הסידורים למחאתם על הדר"ח של הועדה האנגלו-אמריקאית על א"י.

יש רוגה קיימת הרגשה שחובה לעשות משהו, ואמונה, שיכולים לעשות משהו. כרגע אין המטרה ברורה עדיין. יש הרצון להלום, אולם במה? זהו מצב עגינים שבשום פנים אינו מיוחד למצרים דוקא, ואין לחשוב, שנעלם הדבר מעיני הממשלה המצרית. לגבי הבריטים, שכה נוח הדבר לעשותם שעירים לעזאזל, הסכנה היא שרוגזו עצור, מגשש וחסר-מטרה זה יופנה נגדם, חשוב איפוא, שהרצון הטוב וכנות היחס של הבריטים יוכחו לציבור המצרי בכל הזדמנות אפשרית. בל יהיה כל חשד שאנו משתדלים לקחת בחזרה ביד אחת את אשר נתנה השנית. ההכנות לפינוי הארץ ושלבי הפינוי הזה יש להבליט ולהפגין ככל האפשר, תוך פרסום רב ובכל הטכס הראוי. הציבור המצרי אין לו ענין בחישובים סתומים של פינוי לשיעורין. מאמינים הם למראה עיניהם בלבד.